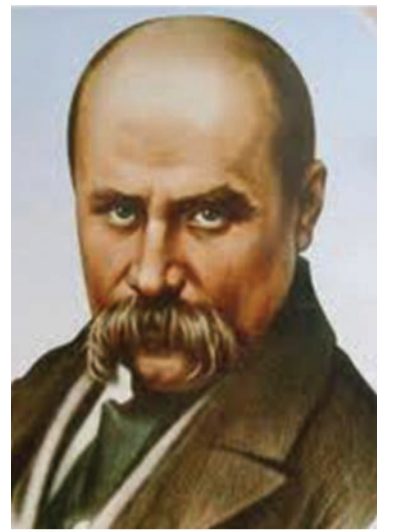


# Український ВІСНИК



М. Ульбренку

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXV. № 3-4 (лютий) 2018



*«Підсніжник наш – це перша квітка  
У лісі чорнім проростає!  
Дорослим радість, радість діткам!  
Чи є хтось, хто його не знає?»*

*Пилип Тихий*

## Прочитайте:

- ❖ Велике свято на Мараморощині  
XXV-ий випуск Міжнародного  
фестивалю колядок та зимових  
обрядів
- ❖ Слідами могили українського  
воїна в Бухаресті
- ❖ Пам'ятники Великому  
Кобзареві на Гуцульщині
- ❖ Хроматичні гармонії виставки  
художника Івана Боднаря
- ❖ Українці – космонавти
- ❖ Велика українська сім'я
- ❖ Сторінку письменника

# ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА СІМ'Я

Перші, які зістались в моїй душі і залишаться в ній назавжди це – мої батьки: мама Марія, тато Петро Папарига. Вони відійшли у вічність, як і менший брат Богдан у 15 р. Ми всі виросли в любові, в праці, із

Святим Богом в душі у селі Вишавська Долина.

Нас всіх було 12 дітей, з яких ще живуть 11. Перша дочка – Марія Папарига Годенка. В неї двоє синів: Іван священик і Дмитро інженер.



Петро Папарига – професор фізичного виховання, тепер на пенсії, живе в нашому рідному селі Вишавській Долині.

В нього 3 дітей: Петро, який відійшов у вічність, Марінела закінчила математику-інформатику, працює в Португалії, Мар'ян викладач фізики, живе в Бухаресті.

Николай Папарига – викладач історії, тепер на пенсії, живе у сучаському селі Віков де Сус, в нього двоє дітей. Остап закінчив вищу освіту і працює в Англії, а Оксана працює у Васлуй інспектором.

Анна Папарига Юркуц – в неї двоє синів: Михайло і Петро, живуть в Бичкові Великім.

Ірина Папарига Семенюк – живе у Вишавській Долині із мужем Николаєм, в них один син, Николай, працює шофером.

Іван Папарига Лазарчук – шофер, живе у Сігеті, в нього п'ятеро дітей: Іван відійшов у вічність, Николай, Маріус та Остап працюють в Іспанії, а Марічка медсестра у Англії.

Флоріна Папарига Рошка – учителька, тепер на пенсії, в неї 2 дітей – Стелуца і Богдан, живе у Вишавській Долині.

Крістіна Папарига Лавіца – живе у Вишавській Долині, в неї, як в мами, 12 дітей, з яких живуть 10.

Тетяна Папарига Дрозд – викладач української мови, живе разом з мужем Іваном у селі Рускова, тепер на пенсії. В них п'ятеро дітей – всі лікарі: Таня пра-



цює в аптеці у Рускові, Іван стоматолог, Петро стоматолог, працює в Рускові, Богдан стоматолог, працює в Клужі, та менший Михало /Міша/ працює в місті Тг. Муреш лікарем ревматологом.

Богдан Папарига – помер.

Ольга Папарига Рад – учителька, живе з своїм мужем Іваном в місті Вішеу де Сус, тепер на пенсії.

Настя Папарига Вечунка – учителька, працює в школі нр. 2 Луги, живе із своїм мужем Штефаном Вечункою у селі Поляни під Горою, який працював директором школи нр. 2 Луги 17 років, тепер на пенсії.

**Настя ВЕЧУНКА,**  
учителька



Настя ВЕЧУНКА

## СКАЖІМО І ПРО НИХ ТЕПЛЕ СЛОВО

Тематика наших часописів має прогалини. Часто вона надто одноманітна.

Бо висвітлюємо на їх сторінках здебільшого сурівські культурні події на національному й місцевому рівні – фестивалі пісні і танцю, шевченківські дні, шкільництво, відзначаючи хори, вокальні гуртки, їхніх диригентів, солістів, ініціаторів культурних дійств, організаторів з боку центрального проводу СУРу чи місцевих проводів, відзначаємо примарів, котрі сприяють культурній праці, збереженню національних традицій, підкреслюємо участь знакових гостей з України, популяризуємо учителів та викладачів.

Повідомляємо про наукові симпозиуми з участю спеціалістів – літературознавців, краєзнавців, народознавців, пишачись високим науковим рівнем цих заходів.

Робити це корисно і потрібно, бо це чинники, які допомагають зберігати нашу національну та духовну ідентичність, традиції і звичаї.

Але життя української громади Румунії не обмежується тільки піснею, плеканням рідної мови, виявленням коренів нашої духовності, вшануванням визначних постатей в царині літератури і мистецтва, шкільництва.

Воно, життя, має безліч граней, обширніших і глибших, які не знаходять свого відображення на сторінках наших часописів. А творять це життя не так знакові постаті, як прості люди-трудівники, котрі вирощують хліб і плекають худобу, ростять і виховують дітей, будують хати, ремонтують дороги, їдуть на заробітки далеко від дому, а то і в чужі краї.

Про таких людей, батьків і матерів, про їх нелегкий труд пишемо дуже мало. Зовсім не пишемо про багатодітні сім'ї /головно на Мараморощині, наприклад у Полянах/, в яких вростають по 10-15 дітей, про те, як важко батьки виводять їх у люди. Якби ми придивилися уважніше до таких сімей, то переконалися б, що – часто їх вихованці кінчають вищі школи, стають учителями, лікарями, інженерами, спеціалістами в різних галузях.

Та ось несподівано надійшов конверт від Насті Вечунки, учительки з Полян. Вона пише про свою сім'ю, про своїх батьків, які виростили дванадцятьох дітей і одинадцятьох з них вивели у люди /за винятком Богдана, який помер у 15-річному віці/. Тепер брати і сестри Насті мають своїх дітей, яких виховали в любові до праці, боголюбними, чесними. Настя не розхвалює свою сім'ю, пише про неї скупими словами, але поза цими словами відчувається радість і гордість. За її прикладом і ми повинні би писати більше про українські сім'ї.

**М. МИХАЙЛЮК**

# ВЕЛИКЕ СВЯТО НА МАРАМОРОЩИНІ

## XXV-ий випуск міжнародного фестивалю колядок та зимових обрядів

За підтримкою та фінансовою допомогою Союзу українців Румунії 20 січня на Мараморощині пройшов XXV-ий випуск Міжнародного фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії.

Започаткований ще в 1993 році Ярославом Колотило, тодішнім радником у Міністерстві культури, фестиваль проходив на повітовому рівні. Далі він був підвищений до національного і, нарешті, дійшов до міжнародного.

Велику заслугу в цьому виховному заході плекання рідної ідентичності, збереження культури і українських традицій, має повітова організація СУРУ Мараморощини, особливо її голова **Мирослав Петрецький**, котрий підніс фестиваль на міжнародний рівень.

На 25 річницю заснування фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії до Сігету прибуло багато колядників з повітів Румунії, де проживає українське населення, а також колядники з України та Угорщини.

Подія почалася в українській православній церкві, де під проводом преподобного отця Миколи Лаурука відбулася Служба Божа і пролунали українські колядки.

Були присутні на цьому заході представники румунського уряду, повітової та місцевої адміністрації, Повноважний Посол України в Румунії



*Українці, де б вони не знаходилися, зуміли зберегти мову, культуру і традиції, ці три фундаментальні цінності, без яких не може існувати народ. Факт, який дає нам можливість знаходитися сьогодні тут, стараючись зберегти і передати майбутнім поколінням те, що ми успадкували від наших предків, і саме це є головною метою нашого фестивалю.»*

Підкреслив вагомий внесок у організуванні цього заходу комітету Марамороської філії СУРУ на чолі з паном Мирославом Петрецьким.

З словом виступив і голова Марамороської філії СУРУ **Мирослав Петрецький**, організатор події, який підкреслив, що головна мета фестивалю – збереження обрядів українців Румунії.



Олександр Баньков, перший заступник голови СКУ, голова Європейського Конгресу українців, член парламенту Угорщини Ярослава Хортяні, поважні гості з України.

Після богослужіння і колядування по центральній вулиці міста можна було бачити парад колядників, одягнених у народні костюми, представляючи кожний з них свою зону походження, які дійшли до музичного дому «Джордже Енеску», де відбувся концерт.

Щирозадушевними словами голова СУРУ, депутат **Микола Мирослав Петрецький** привітав всіх присутніх, підкреслюючи той факт, що фестиваль став однією з найголовніших культурних подій, в якій зберігаються мова, культура і традиції українців Румунії.

*«Традиції являються фундаментальним вектором кожного народу, вони представляють*



*характеристику його існування. Таким чином, для кожного з народів збереження традицій є вагомим елементом. (...)*

Примар міста Сігету **Горя Васіле Скублі** підкреслив: «Горджуся тим, що керую містом, яке є багатокультурним і багатонаціональним, горджуся тим, що тут існує єдиний український ліцей, горджуся тим, що у центрі міста існує погруддя українського поета Тараса Шевченка».



На сцену було запрошено і пані **Ярославу Хортяні**, котра подякувала організаторам за запрошення і від імені керівництва Координаційної Ради СКУ передала найщиріші поздоровлення. Вона підкреслила те, як українці Румунії

вміють зберігати мову, культуру, традиції наших предків і що вони є прикладом для всієї української діаспори.

Далі у залі панував святковий настрій.

Тому що в них немає терпеливості, організатори вирішили, щоб на сцені першими виступили з артистичною програмою групи діточок: підготовчий клас українського відділу гімназійної школи с. Вишня Рівня, артистичний гурт «Мікулянка», з села Мікула, колядники школи села Ремети.

Далі виступили хор Марамороської філії СУРУ (Вишня Рівня, Русь-Поляни); колядники Православної української церкви міста Сігету, також колядники з українських марамороських сіл: Вишньої Рівні, Бистрого, Вишавської Долини, Вишавської Красни, Кривого, Рускови, Луга над Тисою, Кричунова, Великого Бичкова, Русь-Полян та Довгого Поля; з Сучави – артистичний гурт «Червона калина» із села Негостини; колядники з Ботошанського повіту; з Тімішу – артистичний гурт «Забава» з села Щука; з Караш-Северину – хор «Голос українців»; з Араду – артистичний гурт «Надія»; з Тульчі – артистичний гурт «Рибалка» з села Крішан.

Також на фестиваль прибули колядники з України: вокальний народний гурт «Черлені пацьорки» з Дилятина, гурт колядників ЗОШ I-III



ступенів Верховинського району, народний артист України Василь Мельникович та колядники з Угорщини.



На закінчення організаторам та провідникам гуртків були вручені грамоти та подяки від провду СУРУ.

**Тереза ШЕНДРОЮ**  
Фото авторки



# «НЕ ТАК ШВИДКО ДІЛО РОБИТЬСЯ, ЯК КАЗКА МОВИТЬСЯ»

Один симпатичний банатський сурівський очільник при кожній нашій зустрічі радить:

– Михайле, виходь «на пенсію», приїжджай до мене, відпочинеш, на рибалку підемо.

Це прозорий натяк на те, що мені вже пора передати «Український вісник» в інші руки, звісно, молоді, а я на те відповідаю: «Рада би душа в рай, та гріхи не пускають», мовляв, зробив би це хоч завтра, та кому передати газету, якою керую вже чверть століття? Нема молоді зміни...

– Не журися, знайдеться! – симпатичний банатський очільник оптиміст, та в мене вже є гіркий досвід у цій справі, до якої підходить і прислів'я, виведе-не у заголовку.

Легко сказати, що знайдуться, але якщо пошукати, то потенціальних журналістів нелегко знайти навіть і в білий день «із ліхтарем».

Мабуть, перебільшую апелюючи до гучного у часі виразу славетного старогрецького мудреця. А воно з досади, бо за майже тридцять років вільної сурівської преси у наших часописах «не прижився» жоден молодий початкуючий журналіст. А серед української молоді потенціальні журналісти повинні б бути. Та не «виринули» вони насамперед через хибну кадрову політику попередніх провідів нашої організації. Перший пореволюційний голова СУРу всіляко розхвалював на сторінках наших часописів «прекрасну і талановиту українську молодь, наше майбутнє», проте не прихилив її ні до керівних органів СУРу, ні до співробітництва з часописами. Не висилалися молоді українці навчатися журналістики у вузах України. Були й такі парадокси: молоді українці, з яких могли вирости здібні журналісти, з певних суб'єктивних причин «гублялися по дорозі», чи віддавали перевагу вигіднішій роботі у різних фірмах, або поверталися до «рідного порога». Легше прокласти стежку в житті під «батьківським крилом», аніж «на чужині» – в Бухаресті, де в сурівській пресі оплата невисока, немає житлового притулку. І за час наступного головування в СУРі справи з молодією зміною не покращали, більше того – головних редакторів часописів «Український вісник» і «Вільне слово» обвинувачували в тому, що вони «не виростили» собі молоду зміну.

Аж тепер, відколи головою СУРу і депутатом став молодий Микола Мирослав Петрецький, проблема залучення до наших часописів молодих співробітників набула конкретного змісту і спрямування.

З минулого року було вирішено, що першим кроком має стати залучення до співробітництва з нашими часописами кореспондентів із Су-чавщини, Мараморощини, Банату та інших зон, отже насамперед з тих, де українці проживають компактно. Ці кореспонденти матимуть статус штатних працівників, себто вони будуть оплачуватися, маючи чіткі завдання, погоджені з головними редакторами газет, висвітлювати культурні події, які відбуваються на місцях, проблеми нашого шкільництва, соціальні проблеми.

Про набір кореспондентів та умови цього набору вже було надруковане оголошення двічі. Наголошувалося на тому, що кандидати в журналісти повинні насамперед володіти на належному рівні українською мовою і бути ознайомленими з життям українських громад даних зон. Бо якщо вправності у журналістиці можна набути з часом, то мова є найчастішим «камнем спотикання» для тих, хто пише до наших газет. В цьому маємо, на жаль, багаторічний досвід, виправляючи дописи багатьох добровільних кореспондентів, які друкуються на сторінках часописів.

А слабке володіння рідною мовою має, так би мовити своє історичне «коріння». Насамперед це скасування рідних шкіл у шістдесяті роки /а то й раніше/ в слободах Дунайської дельти потім у Сучавщині та в інших зонах, перетворення шкіл з українською мовою викладання на румунські з вивченням рідної мови як предмета в українських селах мало вельми негативні наслідки. Це призвело до різкого звуження словникового запасу учнів, вони вступаючи до українського ліцею – єдиного у Сігеті – без ґрунтового знання рідної мови. Це позначається на володінні рідною мовою навіть і у випускників української філології, які кінчають українські відділення Бухарестського, Сучавського чи Клузького університетів.

Отож, давши оголошення в українських часописах і в журналі «Наш голос», ми чекали заяв від бажаючих стати штатними кореспондентами, сподіваючись і на підтримку територіальних філій Союзу українців Румунії, бо вони найкраще повинні знати своїх активістів з рядів молодих українців, випускників вищих навчальних закладів, включно і тих, що навчалися в Україні.

Як і можна було сподіватися, в силу наведених вище передумов кандидатів дотепер зголосилося небагато, але вони є. Сподіваємося, що за допомогою територіальних філій, яким проводом СУРу було дане завдання у цій справі, згодом їх буде більше і тоді можна буде зробити селекцію на конкурсній основі, даючи всім кандидатам рівні шанси.

Мені дуже б хотілося, аби оптимізм банатського сурівського очільника узяв верх над моїм відносним песимізмом і внезбарі сторінки українських часописів рясніли іменами молодих журналістів, а серед них би виділялися такі, що могли б стати з часом і головними редакторами.

**Михайло МИХАЙЛЮК**

## ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНИЙ АГРОКЛАСТЕР «ДНІСТЕР» ПРЕЗЕНТУВАЛИ В ЯСАХ

16 лютого делегація Єврорегіону «Дністер» у складі голови Сергія Татусяка, директора Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН України Олександра Корнійчука і



члена Ради Єврорегіону «Дністер» Бориса Герасима відвідала м. Яси.

Візит був запланований в рамках реалізації проекту «Транскордонна мережа для інновацій-



ного сільського господарства», який Єврорегіон «Дністер» реалізовує у партнерстві з молдавською громадською організацією «Кутезеторул» в рамках Програми територіального співробітництва країн Східного партнерства Молдова-Україна, що фінансується Європейським Союзом через Німецьке Товариство міжнародного співробітництва (GIZ).

У цей день учасники делегації зустрілися з керівництвом Єврорегіону «Сірет-Прут-Ністру»



Тудором і Аліна Жіжіє, представниками компанії «Cronos Consulting» Радун Гергієвим і Богданом Костєєвим, представником агенції ADR Nord-Est, заступником голови Спільки Українців Румунії Віктором Григорчуком. Були присутні представники місцевих мас-медіа.

Також відбулася зустріч з віце-президентом Яської повітової ради Віктором Кіріле. Голова Єврорегіону «Дністер» Сергій Татусяк презентував проект «Транскордонна мережа для іннова-



ційного сільського господарства», поінформував про створення Міжнародного агрокластера «Дністер» та Інноваційного центру сільського господарства у Вінницькій області. Так само пан Сергій Татусяк підкреслив, що одна із перших угод, яку підписав він з сторони Єврорегіону це була угода з Союзом Українців Румунії. Далше сторони обговорили можливості подальшої співпраці та реалізації спільних проектів.

У ході переговорів пан Сергій Татусяк пропонував, щоб і Союз Українців Румунії (через свої філії, які межують з Україною) залучався до спільних проектів, які готовитимуться у галузі культури (проведення міжнародних фестивалів за участю гуртків з України, Республіки Молдови та Румунії), спорту (проведення міжнародних спортивних змагань), просвітництва (співпраця між школами, університетами), для чого могли б підписати угоду або відновити ту угоду, яка була підписана між СУРОм та Єврорегіоном «Дністер» ще у 2012 році.

На пропозицію пана Сергія Татусяка, заступник голови СУРу Віктор Григорчук відповів що представить пропозицію про співпрацю з Єврорегіоном «Дністер» на першому засіданні Ради Союзу Українців Румунії.

**Віктор ГРИГОРЧУК**  
голова Яської Філії СУРу

# СЛІДАМИ МОГИЛИ УКРАЇНСЬКОГО ВОЇНА В БУХАРЕСТІ

Повторюємо часто з гордістю чи з ностальгією, що «українського цвіту – по всьому світу». Деколи говоримо про українські громади в Канаді, США, Аргентині, Румунії, Польщі, Словаччині та багатьох інших країнах, де вони плекають рідну мову й культуру, бережуть історичну пам'ять українського народу.

Але у світі немало й могил славних українців, борців за незалежність України, які через історичні обставини опинилися на вигнанні і поховані у чужій землі. Немало з цих могил призабуті, а то й невідомі.

Після відновлення незалежності Україна почала поступово, не без спотикань і спротиву прокомуністичних сил, вшановувати пам'ять своїх героїв /пригадаймо хоча б «баталії» у Верховній Раді, коли йшлося про визнання ролі УПА!./

До офіційних заходів почали приєднуватися й громадські, патріотичні організації, товариства, фонди, які займаються пошуком поховань та впорядкуванням могил героїв в Україні та закордоном. Серед них і благодійний фонд «Героїка». Від керівника однієї з його організацій, Павла Подобєда, «Український вісник» отримав недавно листа, в якому йдеться про те, що «Героїка» розшукує інформацію про могили воїнів Армії УНР на території Румунії, зокрема про долю могили воїна Армії Української Народної Республіки Максима Давиденка на цвинтарі Св. Пантелеймона в Бухаресті, про яку дізналася зі спогадів Дмитра Геродота, одного з очільників українських емігрантів у Румунії у міжвоєнний період. Керівник громадської організації просить нас дізнатися про долю цієї могили.

**Благодійний фонд Героїка** <heroic.spirit@gmail.com>

сătre mine: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

## **Доброго дня, шановні українці в Румунії!**

*Звертаюсь до Вас від імені благодійного фонду «Героїка», що займається пошуком та впорядкуванням українських військових поховань в Україні та закордоном.*

*Ми розшукуємо інформацію про могили вояків Армії УНР на території Румунії. Зокрема нас цікавлять відомості про це поховання:*

**Давиденко М.** (роки життя невідомі) – повстанець з Кате ринославської губ. Похований у Бухаресті на цвинтарі Святого Пантелеймона. У вересні 1923 р. коштом Катеринославського партизанського коша «Визволення України» на могилі було збудовано величний монумент. Далі подаємо опис пам'ятника згідно спогадів Дмитра Геродота: «До високої скелі прикута постать жінки. Руки її, з яких ліву піднято до гори, а праву спущено майже по корпусові до низу, міцно стиснуто грубими ланцюгами. У ніг жінки (символ поневоленої України), сидить орел, і піднявши голову, пильно дивиться на обличчя прикутої. У ніг жінки та орла, на надгробковій красується щит з виліпленим тризубом, а на ньому лежить пістоль, козача шапка і характерна козача шаблюка». На надгробку напис: «Борцям за Українську Народню Республіку що померли в Румунії». Поряд з надгробком розміщено чавунну таблицю з написом: «Схаменіться, воріженьки, бо лихо вам буде». У 1925-1927 рр. пам'ятник зазнав актів вандалізму від російських емігрантів, які жили у Румунії: орлу відбили голову, скульптуру жінки сильно понівечили, чавунну плиту пошкодили. Сам цвинтар у 1927 р. збирались знести, однак українські емігранти вживали заходів для збереження могили. Подальша доля поховання невідома. «Героїці» вдалось з'ясувати, що одним з активних будівничих цього пам'ятника був П. Горбунов, а 25 травня

1927 р., в день вшанування пам'яті С. Петлюри на могилі відбувався урочистий мітинг українських емігрантів. По завершенню мітинга спільне фото біля пам'ятника зробив дехто на ім'я П. Гетьман. «Героїка» розшукує будь-які відомості про подальшу долю цієї могили.

*Будь ласка, напишіть яка доля цієї могили. Якщо маєте інформацію про могили інших українських воїнів - будь ласка, повідомте.*

*Наперед Вам дякуємо!*

**З повагою, Павло Подобєд**  
**керівник громадської організації «Героїка»**  
**www.geroika.org.ua**

Волею випадку три роки тому і я зацікавився могилою воїна УНР, який знайшов вічний спочинок на одному з бухарестських цвинтарів.

А сталося воно так. Впорядковуючи мій домашній архів, у рукописному зошиті, який належав свідомому українцю, учителю Данилу Шандру, мужеві відомої збирачки українського пісенного фольклору на теренах Румунії Мирослави Шандро, я натрапив на статтю, підписану Ільком Гаврилюком, надруковану в газеті /назва якої не подається/. Цю статтю – «3 днів журби. Вересень. Дмитрові Геродотові в день його літературного ювілею на еміграції» – у зошит переписано дбайливою рукою Данила Шандра.

В ній йдеться про те як п'ятдесят українських емігрантів справляли панахиду біля могили Максима Давиденка.

Стаття була передрукована у 7-8 числі «Українського вісника» за 2015 рік. Відгуків на неї не було, оскільки українців тих поколінь, які спілкувалися з українською еміграцією або належали до неї вже немає серед живих.

Нічого не знала про могилу Максима Давиденка й Ольга Андрич, дочка славного підполковника Армії УНР Гната Порохівського, котра виросла серед українських емігрантів в Румунії, з якою я скотактувався.

Тоді вирішив піти у «розвідку» на цвинтар Святого Пантелеймона, маючи потаємну надію, що, може, мені пощастить натрапити якщо не на величний пам'ятник українському воїну, то хоч би на його сліди /не міг тоді знати, що пам'ятник був вандалізований російськими емігрантами у 1925-1927 рр./.

Та на мене чекало гірке розчарування – на цвинтарі не тільки не було могили Максима Давиденка з величним монументом на ній – там не було жодної старої могили, а тільки гроби з сучасними хрестами на них. Словом – жодного знаку про те, що тут на початку століття височів пам'ятник, описаний Ільком Гаврилюком і Дмитром Геродотом.

Не знав нічого про нього і священник, який служить у місцевій церкві. Не відаючи про те, що в 1927 році цвинтар збиралися знести і що українські емігранти вживали заходів для збереження могили Максима Давиденка /як впливає з листа від Павла Подобєда/, я припускав, що пам'ятник, могли, вірогідно, знищити після 1944 року, коли на територію Румунії прийшла «визвольна» Червона Армія.

На цьому мої пошуки припинилися. Їх слід би продовжити в архівах – у церковних реєстрах цвинтаря Св Пантелеймона /якщо вони збереглися/, або у реєстрах центрального управління цвинтарів румунської столиці, а це велика і трудна робота, не під силу одній людині. Тут потрібне офіційне звернення з боку української держави чи українських організацій, які займаються такими справами.

*ПС. Передруковуємо в «УК» статтю «3 днів журби» для ознайомлення з нею організації «Героїка».*

**Михайло МИХАЙЛЮК**

# СЛІДАМИ МОГИЛИ УКРАЇНСЬКОГО ВОЇНА В БУХАРЕСТІ

**Ілько ГАВРИЛЮК**

Нас було п'ятьдесят.

П'ятьдесят вигнанців, які залишили рідний край, рідні хати, старих батьків, жінок, дітей і мусіли спасатися на чужині від хижих окупантів. Московська навала, ще гірше за дику орду, розлялася по всіх закутках України, сіяла нещастя, горе і смерть; плюндрувала багаті землі, руйнувала людський добробут, катувала в нечуваний спосіб український народ.

Прибиті лихом, змучені боротьбою й закинуті злою долею на чужину, ми все ж були міцні духом і вірили, що настане такий час, коли знову повернемося до Вітчизни і отто з'їхали до цього великого міста, аби обговорити наші еміграційні справи, з'ясувати непорозуміння, вирішити певний шлях майбутньої праці й готуватися до повороту в рідний край примиреними і оновленими...

Широкий довгий брукований шлях за містом. Ми їдемо вклонитися нашому товаришеві-козакові Максимові Давиденкові, який ранений і змучений, відступаючи разом зі своїм бойовим товариством, попав до Бухаресту, де й знайшов вічний спочинок.

Над його могилою має відбутися панахида по всіх лицарях, що віддали своє життя в боротьбі за незалежність України і в першу чергу по наших емігрантах-гетьманах: Іванові Мазепі та Пилипові Орликові, які також зложили свої кістки на вигнання в землі румунській.

У безхмарному небі горить сонце й розливає свій діамантовий блиск на поля, гайочки й невеликі румунські хатки; парке повітря зупинило свій рух, і неначе придивляється, наче прислухається до чогось, і тільки швидкий біг великих автомобілів овіває наші гарячі обличчя й тихою луною розносе навколо так мало знану тут – українську мову.

Ще й ще далі відносе нас авто від великого бурхливого міста, й вже ніщо, крім наших голосів, не порушує околиць тиші; ще кілька хвилин – і ми на **цвинтарі Св. Пантелеймона**.

Навкруги жодного людського руху, жодного різького згуку. Побожна тиша панує у цьому царстві мертвих; неземний спокій огортає тут усю істоту і урочистою святістю наповнюється душа. Тихонько шелестять дерева, кущі і трави, й здається ніби природа сама зі собою веде якусь лагідну тиху розмову й навіває свої прекрасні сни тим, що полягли тут на віки.

Далекий цей цвинтар і бідний, немає тут багатих склепів, вимощених алей, величних монументів, і **через те так одразу, так яскраво кидається звичі великий помпозний пам'ятник, що стоїть на могилі нашого лицаря-козака**. З якимось хвилюванням і нетерплячкою підходимо ми до цього прекрасного символічного монументу.

Звідки він тут, прибраний так барвисто: зеленню, вінками, живими квітами і національними стрічками над могилою цього бідного померлого на чужині? Чия дбайлива рука поставила його?

## 3 днів журби Вересень

*Дмитрові Геродотові  
в день його літературного ювілею  
на еміграції*

**«Борцям за Українську Народну Республіку, що померли в Румунії. Тут спочив повстанець Максим Давиденко 11 серпня 1923 року, Катеринославський Повстанчий Кіш», читаємо ми напис.**

Тут же навколо й козаки того кошу; які молоді та милі обличчя у цих людей. Смуток і радість разом охоплюють душу, коли дивитися на ці енергійні постаті, що спромоглися від невеликих заробітків своїх на цей помпезний надробок, на цю братерську пам'ять своєму товаришеві, з яким разом змагалися за свою Вітчизну.

«Честь і слава вам. Щирі громадяни й захисники рідного краю», – промовив хтось із членів конференції.

«Слава не нам, а тим, що полягли в боротьбі за визволення Вітчизни, ми ж лише виконали свій товариський обов'язок» – обізвався один із козаків.

**І знов очі звертаються до пам'ятника: висока скеля, до неї прикуто жіночу постать – Україну; в ногах жінки приборканий орел – сила козацька, біля нього щит із державним знаком України, козацька шабля, самопал і шапка зі шліком. Прекрасна скорботна жінка, з ланцюгами на руках, дивиться з мукою й надією на хрест, що стоїть на самій височині в рамці блакитного ясного неба.**

Дивись на ці очі, повні жалю й надії, на білий хрест у височині й відчуваєш, як робиться певність в душі, що такий переможе цей символ, у який вірить наш народ, що може вже недалеко той час, коли хрест переможе креваву пентограму, й стане Вітчизна наша – оновлена, вільна й могутня...

А день такий теплий, такий гожий. Час од часу набіжить невеличка хмарка, вкриє жалюбою сонечко, мить – і знову ясно, знову летить до землі золоте проміння. Лагідно гойдають своїми лілієвими голівками Безсмертники; де-не-де вирине з трави метелик, із галузки на галузку пташка стрибне, й так тихо, так благовісно тихо навкруги. І тільки неголосний людський гомін, мелодійний шелест сусіднього гайочку, порушують цю тишу.

Прибув священик: з'їхалася вся українська колонія, прибуло багацько й чужих. Старі й молоді, жінки й діти, всіх їх привело сюди бажання вклонитися перед світлою пам'яттю наших великих небіжчиків і помолитися за їхні душі.

«Вічна пам'ять», – промовив священик.

«Вічна пам'ять» – відповів хор молодих свіжих козацьких голосів.

І понеслися широкою луною звуки сумних святих пісень. Лялися вони поважні і журливі, зароджували святі почуття й будили згадки про тих, кого загубили й кого вже ніколи не побачимо.

І згадувалися всі, які довгі роки працювали на тернистій громадській ниві, які й в добрі й тяжкі часи не покладали рук своїх задля рідного краю, які життя своє віддали за це й відійшли від нас і вже не будуть із нами в світлий день Воскресення нашої Вітчизни.

Одійшли...

І хочеться впасти на могилі й ридати, бо вже ніколи, ніколи вони не встануть на допомогу нам живим, перед якими ще стільки боротьби за своє визволення.

Дивись на ці похилі сиві й чорні голови й невимовний смуток огортає душу. Скільки тут щирих сердець, чистих душ, що боролися й страждали за край, за свій народ, і хто знає, що кого чекає в будучій боротьбі, хто й як дочекається нашого великого свята?..

Служба Божа скінчилася.

Лунає останнє прощальне слово: «Нехай пам'ять про світлі й чесні діла тих, за кого ми зараз молилися, нахиле нас до чесної й корисної праці, до любові й правди, – каже зі сльозами на очах один із старших і відомих наших громадян. – Нехай у кожного з нас пробудить все найліпше, найчистіше, що є в наших душах, і це найліпше, найчистіше ми принесемо для добробуту нашої Батьківщини, для добробуту нашого народу. Вічна пам'ять нехай завжди живе в наших душах про великих і чесних небіжчиків»...

Тихо і журливо лунають слова промовця.

Час ос часу з неосяжної блакиті налетить вітерець, заворушить листям, зашелестить травою й спочине десь може серед самотніх могил. Вигляне з-за хмари сонечко, промиготить яскравими мережками по надробках і хрестах, розсиплеться білими плямками по землі, припаде жагучим поцілунком до квітів, і знову зникає, й знову все закриється тінню, й знову, як ручай, тихо і журливо лунають слова промовця...

Мовчать забуті самотні могили...

Все старіється, все відходить, все вмирає. Вічні тільки час та ідеї.

І коли існує світ, поки живе народ український, ідея Вільної Незалежної України не вмере, не загине. Вона житиме вічно!

Ми від'їхали...

І не знаємо, чи зберемось ще коли сюди, чи з'їдемося знову спільною братерською родиною, чи може розвіє нас лиха доля по різних закутках, по різних світах?..

**Минуть десятки, сотні років, і нас вже не буде серед живих, а величній надгробок на цвинтарі Св. Пантелеймона все стоятиме, все слухатиме повітряну пісню й ту легенду про наші визвольні часи, яка вродиться серед цих могил і буде переказуватися із роду в рід.**

(Збережено правопис оригіналу. Підкреслення – наші)

## ПАМ'ЯТНИКИ ВЕЛИКОМУ КОБЗАРЮ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

За даними парламентського українського журналу «Віче» в першому номері на 2014, рік подана інформація, що в світі є 1384 пам'ятники Тарасові Шевченку, 11 з яких у Косівському районі Чернівецької області. Даю за приклад гуцульський район Косів, бо я був у цьому районі коло кожного пам'ятни-



ка Великого Кобзаря, знаю умови, в яких гуцули будували ці пам'ятники, як їх сторожили. Історично так сталося, що українці-гуцули прожили під різними чужоземними владами.

Хоч історія українців підгір'я чи низовини була в певні часи й несправедлива, наші земляки в жорстоких умовах загартувалися, стали непохитними перед ураганами історії.

Гуцули шанували Шевченка. Скрізь будували пам'ятники своєму пророку.

Перший пам'ятник у світі був здійсненим на Сокільській скелі – це місце між Тюдовом і Великим Роженом, де місцеві гуцули-каменярі 1862 року – в річницю смерті Великого Кобзаря, витесали з гірського каменя перший публічний пам'ятник славному синові України Тарасові Шевченку.

Ця важлива робота каменярів відбулася після закінчення дороги, яку проводила австрійська дорожньо-будівельна фірма між Кутами та Гринявим. Це був шестиметровий сокільський обеліск.

Про цей пам'ятник існують усні, а головню писемні джерела, навіть фотографія, зроблена трошки пізніше, яка доказує це дійство.

Докази:

- Спогади старожилів;
- Вірші та статті письменника Дмитра Осічного, уродженця с. Кобака недалеко Сокільської гори;
- Записки, вірші, коротенька проза письменника Богдана Лепкого;
- Житель із Кутів М.К. Дрищук одержав з Польщі фотографію, зроблену 1911 року де ясно видно обеліск на Сокілгорі;
- На початку ХХ ст. у Станіславі (тепер Івано-Франківськ) Є. Шраєр видає листівку із пам'ятником Т. Шевченку на Сокільській горі – 1862 р.

Пам'ятник на Сокільській горі протягом років був перероблений, бо скала зсунулася в Черемош разом із Обеліском Т. Шевченка, витесаним із каменя 1862 року.

### Шевченків курган у Косові

На березі річки Рибниці напроти уславленого базару відразу за Кутським мостом на роздоріжжі між Косовом і Старим Косовом є особливе дороге місце для гуцулів – тут у соті роковини народження Тараса Шевченка було урочисто освячено і відкрито 19 липня 1914 року один із перших пам'ятників Великому Кобзареві на Прикарпатті на кошти косівчан та коломиїців.

Ділянку для пам'ятника подарував славний гуцул Костил Лепкалюк із Старого Косова.

І так здійснилася ідея збудувати пам'ятник ідентичний із могилою Тараса в Каневі на Чернечій горі.



Створення в першій мірі кургана, підвищення для бюсту, тобто гори, як у Каневі, був великий труд у той час, але робота йшла день у день. Селяни, міщани, інтелігенція, старі й діти, жінки і чоловіки, хлопці і дівчата – всі без розбору завзято працювали. Кожний щиро старався по своїх силах спричинитися як-небудь до здвигнення доказу пошани й слави своєму Генієві. Михайло Горбовий, косівський політичний діяч, сказав: «Якщо старше громадянство уплянувало і здійснило відсвяткувати славну річницю столітних шевченківських роковин (йде мова про перший пам'ятник Шевченку над



Сокільською горою), то ми докажемо, що є справжніми їх спадкоємцями, гідно продовжувати їх справу.

Один із очевидців щодо ходу праці, ентузіазму, а головню результатів, сказав: «Тут не було ніяких партійників, були самі українці.»

Освячення пам'ятника було в неділю у прекрасний день. Ще із суботи, ніччю і досвітком маса людей із усього Покуття – пішки, возами або й верхом на конях, старі й молоді, чоловіки, жінки і діти йшли до Косова на велике свято. В полудне загриміла музика, вдарили барабани, залунали слова команди, дорогою грали оркестри та співали хори.

О 2 годині по полудні почалося Свято. Слідували ряд промовців. Під час промов учитель Устянович відкрив заслону, а багатотисячна маса привітала свого Генія гримками оплесками і окликами Слава!

Оркестри, всі присутні заспівали національний гімн «Ще не вмерла Україна». Дальше слідували пісні, привіти, відбувся святковий концерт.

Після воєнного лихоліття «червоні визволителі» погруддя таємно зняли і заховали у підвалі теперішньої центральної районної бібліотеки. Серед косівчан і всього Поділля наростає невдоволення. Радянська влада, не маючи виходу, збудувала новий пам'ятник за державні гроші, але в 90-х роках цей пам'ятник розбився. 21 жовтня 2010 року у Косові новий пам'ятник урочисто був освячений.

### Пам'ятники у Шешорах Косівського району

У центрі с. Шешори на пагорбі над знаменитими Сріблястими водоспадами є святе місце не лише для мешканців села, але й для всіх патріотів України – пам'ятники двом українським пророкам національного духу, уродженцям Черкащини Тарасові Шевченку і В'ячеславу Чорноволу.

Про спорудження пам'ятника Т. Шевченку в с. Шешори Косівського теперішнього району вперше 1914 р., у соті роковини із дня народження Кобзаря, як його знищено під час Першої світової війни, відновлення цього пам'ятника, освячення 8 серпня 1965 р., багато написано. Ці довідки і я маю, але щоб їх опублікувати хоч скорочено, потрібно 2-3 числа нашого часопису.



Головне є те, що пам'ятник Кобзареві і пам'ятної дошки В. Чорноволу (березень 2000 р.), було здійснено.

Пам'ятники Тарасові Шевченку знаходимо і у селах Косівщини: Акрешорі, Космачі, Бабині, Старих Кутах, у селищі Кутах, Бане-Березові, Микитинцях, Москалівцях.

Любов горян, всіх українців світу до свого Генія не могли зупинити ні партократи, ні міліція та кагебісти і ніякі підземні сили зла, бо народ любить і прагне правди, об'єднується в боротьбі проти ворожої антилюдської диявольської системи.

Юрій ЧИГА

# ХРОМАТИЧНІ ГАРМОНІЇ ВИСТАВКИ

Звісна і безперечна істина підказує нам, що митці своїми творчими тенетами пов'язані з космічною гармонією сильніше, ніж інші категорії «мислячої тростини», бо саме їм призначено «сродною працею» творити і постійно посилювати внутрішню гармонію душі і духу людини.

Іван Боднар, відомий український художник з Буковини, твори якого пересікають меридіани світу завдяки плідному розгортанню проекту Пленер художників, закоханих у Буковину, вже понад десять років, відповів наполегливою працею своєму внутрішньому покликанню оновлювати духовну енергію людини, котра відчуває себе невід'ємною складовою тієї космічної гармонії. Він це зробив і напередодні християнського свята Водохрещів за ст.ст., точніше 18 січня 2018 р., в Художніх галереях м. Радівців, де відбувся вернісаж виставки його картин під сугестивною назвою «Хроматичні гармонії».

Почесними гостями цього особливого заходу були культурні діячі, представники місцевої адміністрації, викладачі та учні міських шкіл,



шанувальники мистецтва міста Радівців. Мене (переконаний що і всіх учасників вернісажу), сильно вразило чудове багатокольорове і таємно пахуче світло численних картин-букетів квітів, які наче вітали своїх поклонників ледь помітним шемрінням пелюсток.

Відкриває діяння сам амфітріон цієї особливої культурної події, Іван Боднар, котрий з притаманною йому скромністю висловлює найщирішу подяку за відгук на запрошення та радість, що бачить насамперед багато дітей і молоді. Виражає впевнення, що коли молодь відвідує виставки живописних творів, в котрих джерелом натхнення є краса природи, то неодмінно в неї виникне бажання пізнати оригінали, якими Всевишній окрасив наш земний світ. З такої перспективи природа була, є і буде невичерпним джерелом художнього натхнення, а хто відчуває таку спонуку, нехай береться за пензель і навіть не збагне як тайна сила вестиме його, головню дитину або юнака, до несподіваних досягнень, а це він говорить із власного досвіду.



Запрошує вдивлятися в картини і критичним оком, висловити щиро власні думки та естетичні емоції і запрошує признатись хоча б у первинних враженнях кількох друзів-шанувальників.

**Даніель Гринчук:** Доброго дня всім! Як професор-історик часто говорю учням про величезну роль всіх видів мистецтва у піднесенні

людських цивілізацій. Мистецтво завжди було вищим щаблем матеріального розвитку певного суспільства і назавжди залишиться вищою якістю кожної особи, обізнаної в його тайнах.

Виставка є однією із виняткових подій як для творчого життя автора-художника, так і для «споживачів» його творчості, головню для молоді, як підкреслив щойно і пан Боднар. Такі зустрічі є приві-



леєм для обох сторін, бо живлять плідно душу і дух, підсилюють їх, підносять до високого рівня гуманності.

Ця чергова виставка є і черговим доказом явного таланту художника Івана Боднаря, його впевнений поступ до нових проявів власного світобачення за допомогою барв. Він успішно закінчив минулий творчий рік і, ось, починає гучно новий сильною запорукою значних подальших досягнень. Духовна діяльність митців потребує постійного визначення, бо саме вона встановлює віхи нашого культурного просування. Бачу тут учнів зі вчителями, що може тільки радувати, бо впевнений в тому, що, підростаючи, такі діти будуть самі заходити до галерей мистецтв, музеїв, бібліотек і т.п.

Я впевнений, що наближається час, коли про творчість Івана Боднаря говоритимуть значно більше, фахівці вважатимуть його картини творами явного таланту, невпинної старанності у самодосконаленні, виділяючи йому заслужене місце у живописі наших днів.

Запевняю вас, що Іван Боднар – художник високої марки, широкого художнього розмаху, репрезентативна особистість для Буковини, для Румунії, для України і не тільки, тому що духовні надбання спільні всім етносам, універсальні, а з цієї точки зору Буковина була набагато раніше європейською спільнотою. Дякую за увагу!

**Іван Кідешук:** Я радий, що мені пощастило бути запрошеним на цю виставку Івана Боднаря, звісного художника Буковини та всієї Румунії, бо його картини займають почесне місце у виставках багатьох країн Європи та інших континентів. І я радий, що тут багато учнів, тому що виховуючи їх живописом в душі любові до природи,

(Закінчення на 9 стор.)



# художника ІВАНА БОДНАРЯ

(Продовження з 8 стор.)

вони будуть шанувати природу, захищати її від всякого роду забруднень. Картини, представлені тут, зображують красу квітів, лісу, старовинних будинків у баченні художника. Така зустріч виховує в душі людини любов до краси, до гармонії складових природи, спрямовує естетичні смаки, а це веде тільки до духовного збагачення.

Що може бути красивіше за квіти? Що може бути красивіше за ліс? Що може бути красивіше за людину, котра живе в творчому єднанні з законами природи? Частково можемо знайти відповіді в картинах Івана Боднаря, частково в інших видах мистецтва, а найбільше в самій природі. Тому вважаю, що одна із цілей або один із наслідків цієї виставки буде клич природи! Природа є для людини не тільки постачальником різних видів енергії, вона є постійним вчителем основних засад життя.



Дозвольте подати вам таку притчу: Бесідував якось один філософ з монахом. В кінці філософ сказав монаху таке: - Що ти можеш корисного сказати людям, коли живеш ізольовано від них та не читаєш жодної книги? – Я постійно читаю велику книгу природи, – відповів монах.

Отже, все створене Всевишнім, вся природа, включно і людина, все це взаємодіє за законами Правди і Порядку, а зникне природа – зникне і людина.

Отже, все створене Всевишнім, вся природа, включно і людина, все це взаємодіє за законами Правди і Порядку, а зникне природа – зникне і людина.

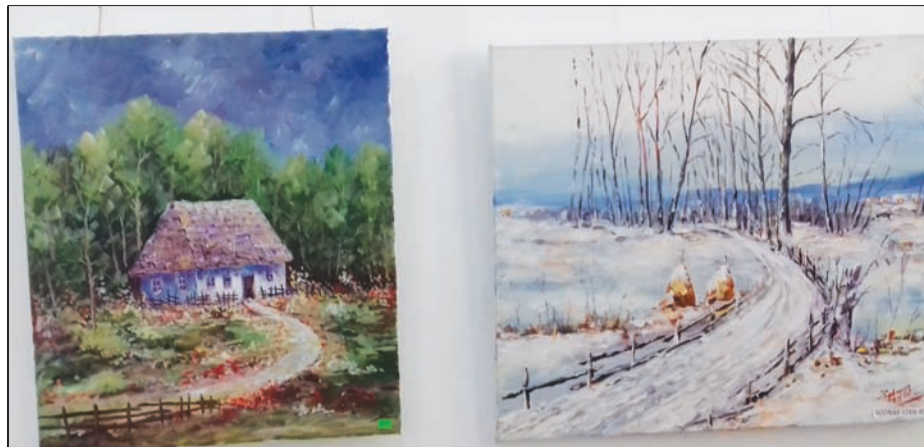


Така виставка може стати сильним меседжем для молоді, головно для пізнання та охорони природи в умовах сьогоднішнього зневажливого ставлення до неї з сторони багатьох наших сучасників.

Поздоровляю пана Боднаря за таку подвижницьку мистецьку працю, дякую за запрошення, а вам дякую за увагу!

**Євсебій Фрасинюк:** Щиро вітаю всіх! Зустріч митця з шанувальниками його мистецтва у присутності його творів – це свята творча трійця, єдина спроможна творити сама себе: митцю розвиває естетичну чутливість, твором увічнює естетичний рівень, а шанувальнику оновлює-підвищує естетичні смаки. Цей чудовий культурний феномен є діючим у Радівцях, тому що оці три складові сходяться тут.

Вдивляючись із захопленням в кожную картину Івана Боднаря, мені пригадався афоризм Френціска Бекона: «Людина може володіти природою тільки підпорядковуючись її законам.» Іван Боднар доказує своє обізнання в законах краси природи, підпорядковується їм та Богом наділеним талантом і своєю працею творить красу в живописі. Я читаю в його очах насолоду, коли він бачить як учасники виставки надовго затримуються перед кожною картиною. Душевно він тоді дарує її глядачу!



До речі, якщо ми не чинимо корисного і гарного для нашого ближнього, тоді яка б була суть нашого життя-буття?!

А я б хотів відкрити вам ще одну сторону особистості Івана Боднаря, хоча багато ознайомлені з нею. Творить він картини не тільки для виставок чи продажу, як це буває в реальному світі, він дарує їх певним благодійним організаціям де засобом аукціону отримуються суми грошей, якими надається допомога бідним дітям, тяжко хворим, сиротам і т.п. Такі жести робляться постійно Іваном Боднарем в Україні і в Румунії, за що він нагороджений почесними відзнаками.

З такої перспективи його картини отримують святе світло Божої благодаті!...

**Міхаєла Амаріцей:** Я і мої учні-третьокласники щиро дякуємо за запрошення, за момент глибокої естетичної емоції. Це не тільки хроматичні гармонії, а й музика кольорів, котру відчуваємо таємним відлунням в душі.

Пане Боднар, ви чудова людина, а краса вашої душі читається в красоті ваших картин. Повторно дякую вам і ви залишитесь для нас особливим другом, а на ваші подібні запрошення завжди відгукнемося. Дякуємо сердечно!



Своєю виставкою, головно картинами-квітами, Іван Боднар випередив весну.



Якщо квіти живої природи в даній порі року тільки пробуджуються в зародках десь там під захисною ковдрою снігу і приготують свої ніжні пелюстки і листочки до животворящої зустрічі з чимраз теплішими променями сонця, то квіти українського художника вже отримали душевну і духовну теплоту глядачів виставки і сяють потужним кличем до життя та духовного піднесення...

**Євсебій ФРАСИНЮК**  
Фото автора

# СЕМЕН ПАЛІЙ — ЗАХИСНИК ЄВРОПИ

(ДО 325-ЛІТТЯ ПЕРЕСИПСЬКОЇ БИТВИ)

**Зараз уже всім відомий період історії України XVII ст. під назвою Руїна, який має два значення, а саме: Руїна в широкому сенсі – занепад та розпад козацької державності, створеної славетним гетьманом Зиновієм-Богданом Хмельницьким, та Руїна у вузькому сенсі – збезлюднення значної частини Правобережжя Дніпра. Так, наприклад, згідно з умовами Бахчисарайського миру 1681 року між Османською Високою Портою та Московським царством, територія між Південним Бугом та Дніпром мала залишатися без будь-яких поселень. Але ситуація різко змінилася під час війни європейської Священної ліги з Османською Портою (1683-1699), і саме в цій війні запорозькі козаки та особисто полковник Семен Палій (Гурко) зіграли значну роль у перемозі Європи. Вже в 1683 році польський король Ян III Собеський видав універсал, за яким козаки отримали право освоювати край між Дніпром та Дністром, за що просив їхньої допомоги в боротьбі проти османської навали в Європі. Козацький рух за освоєння втрачених земель розпочався під керівництвом полковників Семена Палія (Гурка) та Самійла Самуся.**

Слід зазначити, що у Священну лігу входили такі держави: Священна Римська імперія германської нації (Імперія Габсбургів), Республіка Венеція, Мальтійський орден, Річ Посполита та з 1686 року (після укладення Вічного миру з Річчю Посполитою) – Московське царство. Сама війна розпочалася з облоги Відня 200-тисячним турецьким військом, але на допомогу столиці Священної Римської імперії вчасно прибув польський король Ян Собеський з 20-тисячним польсько-козацьким військом, що змінило ситуацію. Турки, втративши 10 тисяч тільки загиблими, вимушені були відступити. Перемога під Віднем принесла славу не тільки полководцю Яну Собеському, але й вкотре прославила Запорозьке козацтво та Семена Палія, якого король Ян Собеський назвав «богатирем з-під Відня». Далі полковник Семен Палій брав участь у багатьох битвах з турками на території Угорщини та Молдови.

Козацтво, попри війну, у 1690-х поступово освоює спустошений край. Видатна роль у цьому належить полковнику Семену Палію (Гурку). Автор відомої «Історії русів» Георгій Кониський називав Семена Палія поводителем свободи в Задніпров'ї, великим воїном.

Наступний 1691 рік приніс перемогу Священній лізі у битві при Сланкемені. Крім того війська Яна Собеського та запорозькі козаки розпочали активні рейди в Молдові та Єдисані. Так, у квітні 1691-го на Пересипу загін полковника Семена Палія розбив татарську орду, що поверталася з Угорщини та Молдови з полоненими. Козакам вдалося звільнити бранців і повернути їх на батьківщину. Татари зазнали значних втрат. Залишки їхнього загону козаки переслідували аж до Очакова. Ця подія сталася, імовірно, 10—11 квітня 1691 року на Пересипу, що нині є частиною міста. Як справедливо вважає сучасний одеський історик Тарас Гончарук, успішно врахувавши дані розвідки, Семен Палій влаштував засідку саме в такій ділянці шляху, де татари не змогли скористатися чисельною перевагою, а, до того ж, вважаючи, що небезпека з боку козаків уже позаду, відправили значну частину охорони в Хаджибей.

Восени того ж 1691-го Семен Палій здійснив вдалий напад на турецькі фортеці Сороки та Аккерман. Відомий український історик Анатолій Бачинський про роль полковника Семена Палія писав так: «Під проводом С. Палія козаки активізують боротьбу з турецько-татарськими агресорами. Протягом 1684 – 1699 років вони здійсню-

ють успішні походи на Аккерман, Кілію, Бендери, Кизикермен в пониззі Дніпра, Очаків та супроти Буджацької орди».

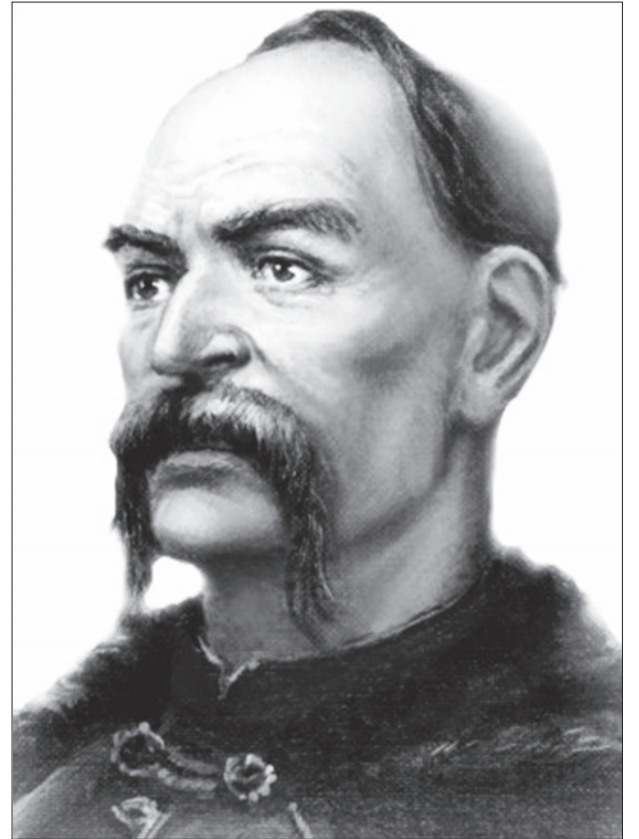
Найславетнішу перемогу над турецько-татарським військом на теренах нашого краю Семен Палій здобув неподалік від Балти у 1693 році. Вона увійшла в історію під назвою «битва на Кодимі».

Саме з цією битвою пов'язана легенда про виникнення «Палієвого озера». У вересні 1693-го 40-тисячне військо кримського хана планувало наступ на Київ. Семен Палій, скориставшись відсутністю орди в Очаківському степу, із 7-тисячним козацьким військом, що складалося з Переяславського полку та полків, створених з охочої людності, здійснив успішний похід на татарські землі та фортецю Бендери. Татари, дізнавшись про напад на їх територію, припинили похід на Київ і повернули назустріч козацькому війську. Зустрілися війська на річці Кодима, яка була кордоном польських і турецьких володінь. Маючи чисельну перевагу, татари пішли у наступ. Козаки отаборилися возами, засипали їх землею і почали оборонятися. Цілий день татари атакували козацький табір, але прорвати захист не змогли. З наступом ночі штурм припинився. Козаки за наказом Палія збудували гать по течії річки. Вдосвіта цю загату зруйнували, і руйнівний потік линув у татарський табір. У паніці татари, намагаючись урятуватися, почали розбігатися. Козаки вдарили в тил деморалізованому війську. Ворог зазнав повної поразки. Перемога нечисельного козацького війська над татарською ордою справила гнітюче враження на хана.

Завдяки зв'язі на Кодимі від руйнації врятували Київ і землі Правобережжя. На певний час татари змушені були припинити набіги. За легендарними, вже сама згадка імені Семена Палія наводила жах на нападників.

Наприкінці XVII ст. на лівому березі річки Кодими у польських володіннях виникає поселення Палієве Озеро. За деякими джерелами, назва його якраз і пішла від прізвиська славного полковника. Вірогідно, що то було саме те озеро (через деякий час пересохло), яке утворилося внаслідок військово-тактичної операції очільника козацького війська Семена Палія. Те поселення було на території сучасної Балти.

Битва на Кодимі 1693 року – це значна героїчна сторінка в історії України та Східної Європи. По-перше, слід звернути увагу на співвідношення сторін: 7 тисяч козаків проти 40 тисяч татар. Для порівняння: російська військова історична



наука досі тиражує міф про перемогу 7-тисячного корпусу генерала Олександра Суворова над 40-тисячним турецьким військом під Фокшанами влітку 1789 року, хоча насправді турецькій армії протистояли об'єднані 25-тисячні австрійсько-російські сили генерал-фельдмаршала принца Фрідріха Кобурга та генерала Олександра Суворова. По-друге, битва на Кодимі нехай тимчасово, але змінила ландшафт регіону. Історія Європи знає лише два такі приклади. Другий – це вже під час Першої світової війни, так звана Месинська операція 7 червня 1917 року в Бельгії, коли англійці підірвали 19 мінних галерей під німецькими позиціями, внаслідок чого загинуло 10 тисяч німецьких вояків та виник глибокий кратер, який згодом заповнила вода.

Намагання Семена Палія відновити козацький устрій на Правобережній Україні призвело до конфлікту з польською владою та викликало розгортання козацького повстання у 1702 році, яке він й очолював. Події відбувалися на Поділлі та Брацлавщині. Навесні 1703-го поляки за допомогою російських військ придушили козацькі виступи.

Частина учасників повстання, якій вдалося врятуватися, перейшла за Дністер, у Молдавське князівство, інша – оселилася по річках Савранка, Кодима, Південний Буг. За переказами, саме ці козаки стали засновниками поселення Пужайкове. За версією дослідника історії цього села Івана Демченка, першими поселенцями тут були саме учасники повстання під проводом Семена Палія. Назва села, за легендою, походить від слів «пужай» + «кого» і свідчить про войовничий характер його засновників. Село було вдало розташоване з військової точки зору – на півострові, утвореному течією Савранки. Зі сходу, півдня і заходу його захищали води цієї річки, а з півночі – болотиста місцевість. Слід зауважити, що серед старожилів Пужайкового поширене прізвисько Палій.

Семен Палій – справжній патріотичний приклад для сучасних українців. Ось як його охарактеризував відомий український історик Дмитро Яворницький: «Палій, як всі справжні запорожці, був прибічником народовладдя в Україні, захисником особистої свободи та політичної автономії, неапатриотом панського самовладдя та чванства і противником рабства у всякій його формі».

**Дмитро БОНДАРЕНКО, історик  
м. Одеса**

**Міла ЧАБАН, історик  
Балтський район, с. Пужайкове**

# Затихли струни серця МИКОЛИ КРАМАРЯ

(1944-2018)

Сумна вістка про передчасну кончину Миколи Крамаря засмутила не тільки його рідних, близьких друзів чи знайомих, але й весь український рід Буковини, Мараморощини, Банату й Тульчі, Ботошан, Яс, всіх тих, котрі знали його, співпрацювали чи спілкувалися з ним.

Обдарований Божою таїною музики, закоханий душею, розумом і всіма клітинами свого ества в пісню у всіх її видах, готовий дарувати її своїм ближнім, Микола Крамар горів бажанням пробуджувати/запалювати святий вогонь пісні у душі чи то дитини, чи юнака, чи старших, а коли відкривав справжні таланти, то просто палала його душа від незміряної радості.

Перед тим як заспівати пісню, чи надати тон вокальному колективу, з котрим працював, його обличчя освітлювала чудова енергія, тільки йому притаманної усмішки. По-перше, усміхалися очі, потім уста, нарешті все обличчя сяло блаженністю, надаючи виконавцям пісні впевненості і глибокої любові до співу, до пісні. Це було його божественне призначення, і він його наслідував до останньої хвилини життя.

Народився Микола Крамар 25 жовтня 1944 року у селі Вишня Рівня на Мараморощині, де український дух потужний, розвивається і породжує визначні особистості українського етносу. Після закінчення місцевої семирічки поступив до педучилища в м. Сиготі, а згодом отримав фахове удосконалення в консерваторії міста Клуш-Напоки.

Сімейне життя подарувало йому двох дочок, Христину та Сімону, котрі ошарили Миколу Крамаря п'ятьма внуками.

Народившись під знаком внутрішнього зосередження, архетипом якого є учитель, Микола Крамар наслідував свідомо і віддано це своє призначення і найдовше працював професором музики в сучавському педучилищі «Міхай Емінеску». Завжди був у пошуках талантів і створював вокальні або інструментально-вокальні колективи учнів – майбутніх вчителів.

Мабуть тому, вийшовши на заслужену пенсію, не був у змозі зупинити бриніння струн душі і серця. Очолював в останні роки вокальний колектив «Негостинські голоси», використовуючи глибоке джерело української народної пісні і чудові голоси виконавців. Репетиції та виступи на сценах Сучавщини чи Мараморощини, Бухаресту, Яс, Караш-Северину стають світлими віхами його диригентської діяльності.

Під плідним впливом його чудової палички диригента ожили в чарівному звучанні старовинні українські негостинські пісні, колядки, щедрівки-віншованки, а негостинські, і не тільки, голоси стали, окрім бездоганних виконавців, ще й цінними носіями невмирущого скарбу народної духовності, що забезпечується передаванням його з покоління в покоління.

Останній раз я бачився з Миколою Крамарем в с. Балківцях, де Петро Шойман, відомий шанувальник української пісні і танцю, член колективу «Негостинські голоси», організував 26 грудня 2017 р., концерт, присвячений Різдвяному циклу колядок та обрядодіянь, сугестивно названий «Коляда Небесному двору». З немалим зусиллям піднявся він на сцену, подав тон і «Негостинські голоси» чудово заколядували старовинних українських величальних пісень Різду.

Нікому не майнуло навіть в думці, що диригенту цієї коляди вийде так скоро подякувати сам Господь та запросить його у свій Небесний Двір...

Будуть приходити Різдвяні свята... Буде радісно та сумно родині і друзям Миколи Крамаря... Але хто прислухатиметься душею і серцем до музики Небесного двору, то неодмінно почує: «...Пришов днес із небес, щоб спасти люд свій весь ...»

Пам'ять Миколи Крамаря залишиться живою в душі не тільки його родини, але і в душі всіх друзів і знайомих. Українська культурна діяльність осиротіла одним із найпалкіших її шанувальників.

Нехай земля буде йому пухом і пером, нехай Всевишній забезпечить йому місце в Царстві Небеснім!

Євсебій ФРАСИНЮК



## СУМНА ВІСТКА

Несподівано відійшов у вічність професор музики і диригент, який піднімав українську пісню на Південній Буковині і жив для української культури – МИКОЛА КРАМАР.

Ми його пізнали в 2013 р., коли шукали спеціаліста для нашого українського вокального гуртка «Негостинські голоси». Професор Микола Крамар жив в Сучаві і почав приходити до Негостини з радістю, бо він дуже любив музику. Багато років викладав музику в педагогічній школі в Сучаві, а тепер, на пенсії, не міг сидіти без діла. Гурток «Негостинські голоси» прийняв з радістю пана професора. Почали репетиції дуже серйозно, а як почули й інші, що у нас надзвичайний диригент, то багато пристало до нас, і наш гурток мав понад 25 членів. Пристали до нас



співачи з міста Серету і з села Балківці. Близько 5 років приходив до Негостини проф. Микола Крамар зі своєю старшою дочкою на свій кошт, бо дуже любив музику, любив українську пісню, українську культуру. Разом виступали на різних місцевих сценах і в Україні.

Пан проф. Микола Крамар підготовляв наш гурток на 3 (три) голоси і навчав нас українських народних і церковних пісень. Ми співали і колядували там, куди нас запрошували. У грудні 2017 року ще приходив на репетиції, 22 грудня колядували в Сучаві, 26 грудня у Балківцях. Та скоро здолала його хвороба, а ми не могли повірити. У нас була ще надія, ми молилися, але Бог Святий мав інші справи для нього.

6 лютого вже не міг ні співати, ні говорити, і дуже всіх нас засмутив.

Пан проф. Микола Крамар був чесний і чистий, завжди був веселий і нам передавав свій оптимізм. Дуже любив культурну працю, шанував українські звичаї і традиції. Ми святкували його день народження 25 жовтня 2017, коли сповнив 73 роки. 26 жовтня на храму у Негостині ми співали разом на сцені у культурному домі і ніколи не могли подумати, що то буде останнє святкування. У Негостині на репетиціях знаходив любов, вірність до Бога, порозуміння і душевний спокій. Любив жартувати, ми слухали його анекдоти, співали й жартівливі пісні, було весело і ніхто не думав, що пан проф. Микола Крамар так скоро відійде від нас. Будемо згадувати його і ніколи не забудемо. Будемо продовжувати його любов до музики, будемо співати пісні, яких нас навчив, але вже не будуть перед нами ті руки золоті, котрі нас диригували. Залишилися нам багато спогадів і фотографій з паном професором Миколою Крамарем.

Хай з Богом спочиває і буде йому пухом земля.

Феліція ГРИГОРАШ

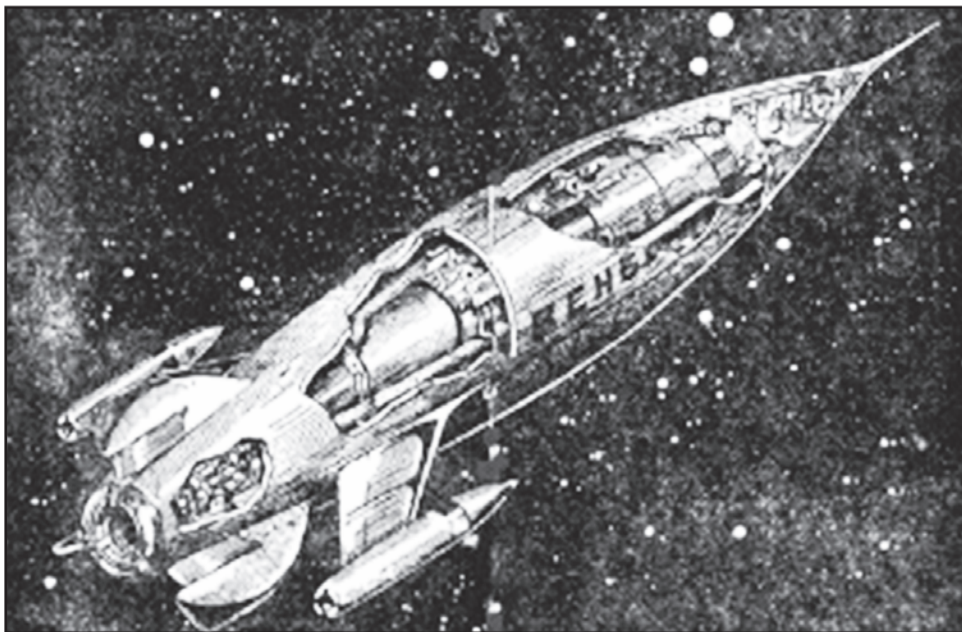
# Українці – космонавти

Павло Попович – перший українець, який побував у Космосі. Його знає цілий світ і шанують не лише українці. Не одне покоління українських хлопців виросло на його прикладі. Слава героя українського народу, космонавта Петра Поповича, у сотні разів перевищувала популярність деяких кінозірок.

У шістдесяті-сімдесяті роки радянська влада підтримувала і культивувала образ «канонізованого» першопрохідця Юрія Гагаріна, бо він був росіянином, «старшим братом». Навіть у цій нерівній конкуренції за симпатії земляків (виняток із правила, коли нема пророка у своїй вітчизні) Павло Попович перемагав. Справді, що ще може надихати юних романтиків, як не доля простого хлопця, який здійснив стрибок з маленького містечка Узин, що під Києвом, аж до космічних зірок? А для дорослих тут діяв ще й національний чинник: «Наш українець, свого не цурається, часто приїжджає та й рідної мови в радянській столиці не забув».

Тепер же слава Поповича дещо потьмяніла. Навіть не всі діти України знають, хто це такий. Але це не його вина. Зараз не модно бути космонавтом. Парадокс: юнаки та дівчата більше захоплюються «Зоряними війнами» та віртуальними комп'ютерними космічними іграшками, аніж реаліями науки і техніки.

Його дитинство не відрізнялося від дитинства мільйонів хлопчиків його покоління. Можливо і не став би зіркою загальносвіттового значення, якби не одна деталь: під Узином є великий аеродром і він мріяв ще змалку стати льотчиком і обов'язково винищувачем. Він був не лише мрійниками, умів не тільки якогось прагнути, а й досягти.



Оскільки були складні часи, замість того, щоб учитися, довелося йти працювати на цукровий завод у нічну зміну. Після півночі до восьмої ранку працював, а о дев'ятій уже біг до школи. У такому ритмі «протягнув» лише кілька місяців. Далі було ремісницьке училище за спеціальністю столяр і паралельно вечірня школа. Після закінчення училища Павла направили у Магнітогорськ – вчитися в технікумі трудових резервів.



Спочатку йому було трудно, бо вдома вчився тільки українською мовою.

У Магнітогорську Павло Попович активно займається спортом, а наука йшла відмінно. Далі було військово-авіаційне училище, після закінчення якого майбутнього генерала авіації направили служити до Карелії. Одружується із відомою в колишньому Радянському Союзі, льотчицею Мариною, котрій треба було постійно літати. Тому вони переходять із Карелії під Москву. Починаючи з 1959 року, після підписання обов'язку щодо секретної військової служби, починає серйозну підготовку для космічного польоту.

Він, як українець, знав, що не буде першим у Космосі, бо згідно з тодішню політикою мусив бути росіянин, хоч Попович був приготовлений до першого польоту.

Хоч в той час вже було проголошено про формування єдиного радянського народу, Павло Попович і в космосі був українцем, мав мінеральну воду в українських балонах.

З інтернету я дізнався, що Павло

Попович живе в Москві і займається «чудесним» ділом «Літаючі тарілки», в яких спеціалізований, як ніхто інший.

Також Павло Попович є головою українців Москви. Велике його незадоволення, бо більшість українців не хочуть признаватися, якого вони роду. Все це, як би хто що не казав, через продовження культивування в Росії імперських настроїв, особливо у ставленні до незалежної України. Нинішні події в

Україні доказують це ставлення із сторони Російської Федерації.

До образу Павла Поповича можна додати, що його космічна зірка – це гордість великого українського народу. Підіймаючись високо до зірок, він виносив на орбіту і частину свого УКРАЇНСТВА.

Українець – Павло Попович не єдиний космонавт українець.

Недавно я дізнався про космонавтів українського походження із США. Це:

## БОБКО КЕРОЛ

Народився 23 грудня 1937 року в Нью-Йорку.

Астронавт, полковник військової авіації (США)

К. Бобко тричі літав у космос (вперше як пілот 29.04.1983 року, 1985 році – як командир). Тричі нагороджений медалями НАСА за участь у космічних польотах та іншими престижними відзнаками.

## СТЕФАНИШИН-ПАЙПЕР ХАЙДІ-МАРІЯ

Народилася 1 лютого 1963 року в Міннісоті. Астронавт США.

До групи астронавтів НАСА прийнята і полетіла в космос в складі екіпажу у 2006 році.

## БОНДАР РОБЕРТА ЛІНН

Народилася 4 грудня 1945 року в Мері-Онтаріо – Канада.

Астронавт, дослідник (Канада).

Р. Бондар – науковець (нейрологія), вирішивши стати астронавтом, освоїла пілотування літаком. Зарахована до загону астронавтів (1984), пройшла підготовку до космічного польоту в НАСА (США). У січні 1992 року РП. Бондар стала першою командською жінкою-астронавтом.

## МЕЛЬНИК БРЮС

Народився 5 грудня 1949 року в Нью-Йорку.

Астронавт (США).

Прийнятий до групи астронавтів 1987 року. Провів у космосі понад 300 годин.

## РЕЗНІК ДЖУДІТ

Народилася 5.04.1949, Акрон, Огайо. Загинула 28.1.1986 під час космічного старту.

Астронавт, дослідник (США)

Вперше побувала у космосі 30.08-5.08 1984 року.

Провела в польоті 144 годин 57 хвилин.

Облетіла Землю 96 разів. Загинула під час старту, коли летіла вдруге – 29 січня 1986 році.

Подав Юрій ЧИГА

**Михайло Гафія ТРАЙСТА**

**Дійові особи:**

**Пан Джордж** – господар будинку

**Пан Томас /Том/** – його брат, теж господар будинку

**Карамфіл** – їхній слуга

**Дія III**

**Ява 1**

*(Карамфіл сам)*

**Карамфіл:** Ось так, бабцю! Побудь ось тут на виду, дасть Бог – прозріють очі панству і побачать тебе, мабуть, продадуть знову... за кілька тисяч. Ха-ха-ха... за кілька тисяч, чуєш, бабцю, хіба ти лиш тих кілька тисяч варта, тобто, для них ти не варта нічого, а тільки робота художника, який намалював твій портрет... Тьфу, яка ти негарна... гидота, не інше... Ну ти, бабцю, була дуже негарною, але художник талановитий... цур лихим очам! А оці два бовдури, ні сіло ні впало, якісь там мізерні тисячі за тебе вимагають. Не прихильні до тебе, навіть стільки, кільки пан Сміт Бауер... Але я не продам тебе ні за всі тисячі світу. Не продам!

**Ява 2**

*(Пан Том і Карамфіл)*

**Пан Том** *(входить позіхаючи, але побачивши бабусин портрет, перелякано прикладає руку до серця і кричить):* Ба-ба-ба...

**Карамфіл:** Щось трапилось?

**Пан Том:** Ба-ба-ба...

**Карамфіл:** Ба-ба-ба?..

**Пан Том:** Ба-ба-ба...

**Карамфіл:** А, ба-ба-ба?!

Точно! Ба-ба-ба... щось ви хочете мені сказати?

**Пан Том:** Пор-пор-пор-р-р...

**Карамфіл:** Пор-пор-пор-р-р... Пир-пир-пир... я шпрахен кількома мовами цивілізованих народів.

**Пан Том:** Во-во-во...

**Карамфіл:** Во-во-во?..

**Пан Том:** Во-во-во...

**Карамфіл:** Водки?..

**Пан Том:** Во-во-води...

**Карамфіл:** Во-во-во-ди?!..

**Пан Том:** Во-во-води...

**Карамфіл:** Відколи пан п'ють воду?

**Пан Том:** Во-во-води...

**Карамфіл:** Якщо панові так вигідно *(подає йому кухоль води)*.

**Пан Том** *(п'ючи воду, захлинається,*

# ЧУДОТВОРНИЙ ПОРТРЕТ

*(Комедія в трьох діях)*

*(Продовження з минулого числа)*

*кашляє):* 3-з-звідки?

**Карамфіл:** 3-під крана.

**Пан Том:** Ні, ні...

**Карамфіл:** Як то ні? Я ж сам воду...

**Пан Том:** Я не про воду, а про...

**Карамфіл:** Про?

**Пан Том:** Портрет, бабуся... звідки?

**Карамфіл:** Звідки, що?

**Пан Том:** Звідки появився?

**Карамфіл:** Хто появився?

**Пан Том:** Портрет.

**Карамфіл:** Який портрет?

**Пан Том:** Бабусин.

**Карамфіл:** Що з ним?

**Пан Том:** Ти не продав його?



**Карамфіл:** Хіба я вам не дав гроші?

**Пан Том:** Дав, дав...

**Карамфіл:** Тоді про що говоримо?..

**Пан Том** *(витягає конверт з грішми):* Гроші тут, але й портрет тут.

**Карамфіл:** Де?

**Пан Том:** На столику.

**Карамфіл:** На столику?

**Пан Том:** На столику, ти його не бачиш?

**Карамфіл:** Ні, а ви бачите?

**Пан Том:** Бачу.

**Карамфіл:** Я ж радив вам не пити воду.

**Пан Том:** Карамфіле?!

**Карамфіл:** Прошу пана!

**Пан Том:** Ти ж його не бачиш?

**Карамфіл:** Ні. Звідки маю бачити, коли я продав його вчора, а гроші передав вам.

**Пан Том:** Карамфіле!

**Карамфіл:** Прошу пана!

**Пан Том:** Я бачу його.

**Карамфіл:** Тоді беріть і продайте знову.

**Пан Том:** Карамфіле?!

**Карамфіл:** Слухаю пана!

**Пан Том:** Ти жартуєш?

**Карамфіл:** Так, пане, тобто ні!.. Я не дозволяю собі жартувати з вами, тільки подумав, що ви, якщо бачите портрет, можете продати його знову, я так би й зробив (бере пана за руку і тягне його до портрету).

**Пан Том:** Ні-ні-ні!... Карамфіле, я не кладу руку на нього. Продавай його ти.

**Карамфіл:** Знову?

**Пан Том:** Авжеж!

**Карамфіл:** Не можу.

**Пан Том:** Чому?

**Карамфіл:** Я ж його не бачу.

**Пан Том:** Може, його і немає?..

**Карамфіл:** Як то немає? Ви ж його бачите, не так?

**Пан Том:** Бачу, але його, мабуть, немає...

**Карамфіл:** Тобто ви не вірите очам своїм?

**Пан Том:** Не вірю.

**Карамфіл:** А мені довіряєте?

**Пан Том:** Довіряю.

**Карамфіл:** Тоді йдіть з Богом! На столі немає ніякого портрета.

**Пан Том:** Піду світ за очі, цей дім нечистий.

**Карамфіл:** Що робити, пане? Калина захворіла... знаєте втомлена... занята... тепер відпочиває, але завтра дім буде чистий.

**Пан Том:** Я хотів сказати, що влізла нечиста сила...

**Карамфіл:** У Калину?!

**Пан Том:** Ні, в цей дім.

**Карамфіл:** Якщо так панові вигідно, я не проти.

**Пан Том:** В будь-якому разі я більше не залишаюсь в цьому домі... повідоми Джорджа, що завтра відкриваємо конверт, ти повідомиш мене, що в ньому пише...

**Карамфіл:** А з портретом що робити?

**Пан Том:** З котрим портретом?

**Карамфіл:** З бабусиним.

**Пан Том:** Ти його бачиш?

**Карамфіл:** Ні, пане!

**Пан Том:** Карамфіле, ти здурів!

**Карамфіл:** Якщо так вигідно панові, я не проти.

*(Далі буде)*

# ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

## Українська народна казка

### Як пан по-німецькому балакав

Одна вдова, проста жінка, та оддала дочку за поганенького, але дуже пихатого панка. От раз той зять і поїхав до тещі в гості. А дорогою й каже своєму наймитові:

– Я балакати до тещі не по-нашому. А ти їй скажеш, що я вже забув по-своєму балакати, а тільки по-німецькому вмю. А як я що скажу по-німецькому, так ти їй по-нашому переказуй.

– От приїхали. Теща рада, що зять приїхав, вітається до нього, а він:  
– Вухри-мохри! Вухри-мохри!  
– Вона злякалася та й питає наймита:  
– Що це йому таке сталося, що річ йому одібрало?

– Та то він уже забув по-своєму балакати, а навчився по-німецькому, каже парубок. – Але ви можете сміливо з ним своєю мовою балакати я вмю перекладати.

– От теща і питає зятя:  
– Може, обідати вже будете?  
– А він:  
– Вухри-мохри! Вухри-мохри!  
– А наймит перекладає:  
– То він каже, що не хоче обідати.

– Пан сердиться, що наймит так каже, та аж кричить: «Вухри-мохри!», бо їсти страшенно хоче.

– А наймит:  
– Ідїть, паніматко, од його, а то бачите – сердиться, що ви з обідом докучаєте.

– Теща з наймитом пообідала, а зять зостався не ївши. От увечері знов теща питає зятя, чи не вечерятиме.

– А він:  
– Вухри-мохри! Вухри-мохри!  
Наймит каже:

– Не хоче вечеряти, каже, щоб дали тільки шматок хліба та води.  
Так теща йому тільки те й дала, а повечеряла з наймитом. Зять уже так сердиться на наймита, а не хоче по-своєму балакати. От уранці лагодиться вже він їхати. Теща й того, й сього несе на віз дочці та онукам на гостинець.

– А він радий, що такого багато, та:  
– Вухри-мохри! Вухри-мохри!  
– А наймит перекладає:  
– Не несїть нічого! Пан не хоче брати, каже, щоб забрали геть.  
То теща і позабирала все назад.  
От як виїхали за слободу, пан почав наймита ляяти:  
– Я через тебе голодний сидів і додому нічого не везу. Коли так, чого я сюди й приїздив?

– А наймит каже:  
– А хїба я знаю по-німецькому! Я думав, що як слід перекладаю.  
– Так парубок провчив пихатого пана.



## Кросворд

Розв'яжіть кросворд і знайдіть тасмне слово, яке виділене товстішою рамкою. Це слово – це прізвище видатного французького математика.

1. Математичний знак кореня, яким позначають дію добування кореня, а також результат цієї дії.

2. Допоміжна пропозиція, яка вживається при доказах інших теорем.

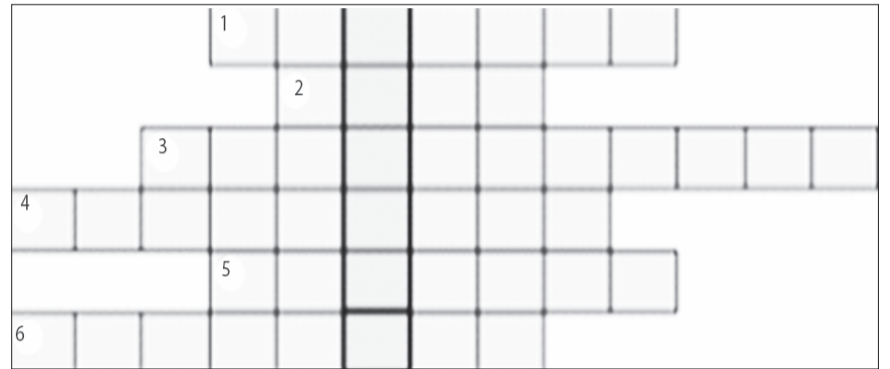
3. Дріб, чисельник і знаменник якого не мають спільних дільників.

4. Число, значення якого прийняте як стале (наприклад, число 3,1415).

5. Прилад для креслення дуг, кіл, лінійних вимірів.

6. Сота частина якого-небудь числа.

Відповідь на 15 сторінці



## ЛОГІЧНІ ЗАДАЧІ

1. Яку воду можна принести в ситі?

2. Кінь перевозить 10 кг вугілля, а поні – 10 кг вати. У кого вантаж важчий?

3. Що посеред землі стоїть?

4. Яке колесо не крутиться в автомобілі, коли він їде?

5. На небі одна, у баби дві, а у дівки немає.

6. Коли ми, дивлячись на цифру «два» кажемо «десять».

7. Складіть віршик з шести літер.

8. Їде чоловік у потязі, сниться йому, що сидить він на підлозі, а дошки у безодню летять. Глядь – лише одна дошка залишилась. Що треба зробити чоловіку, аби не впасти?

9. Від чого у качки ноги червоні?

10. В якому морі води немає?

11. Сорок п'ять і сорок п'ять – скільки буде?

12. Що дістане зубами потилицю?

13. Який острів каже, що він одяг?

14. Ішли дві матері і дві дочки. Знайшли три яблука і поділились. Кожній дісталось по одному. Як так вийшло?

15. Яке ім'я хлопчика вперед і назад читається однаково?

16. Коли людина в кімнаті може бути без голови.

17. Коли дурень розумний.

18. Що спочатку треба зробити, лягаючи спати?

19. У млині було вісім мішків, на кожному мішку сиділо по дві миші, прийшов мельник з котом, скільки тепер стало ніг?

20. Хто показує кожному його обличчя, бо не має власного?

Відповіді на 15 сторінці

## Золоті рибки

Золоті рибки мають найдовшу історію з усіх акваріумних рибок. Вони, як одомашнена форма золотого карася, були виведені в Китаї понад ще понад 1500 років тому, де китайські селекціонери скористалися мінливістю карася в забарвленні й у формі тіла і зайнялися культурою декоративного карася.

Золоті рибки вважаються унікальними у своєму роді – у них практично немає шлунка, травний тракт розташований на самому початку. Тому, вони повинні багато та часто їсти.

Зазвичай, годувати золотих рибок необхідно не частіше чотирьох-п'яти разів на день.



Якщо додати в годівницю забагато корму, його надлишок почне псуватися, що призведе до забруднення води в акваріумі і неприємного запаху.

Найбільші золоті рибки досягають в довжину 38 сантиметрів і водяться вони в Гонконзі. Назва таких рибок – Вгусе.

Найстарішою золотою рибкою в світі була рибка Тиш. Ставши неймовірно популярною, вона померла у своєму акваріумі на 43-му році життя. Цю рибку в 1956 році виграв хлопчик Пітер в розважальному парку в Йоркширі, в Англії. Про неї дбали його батьки, які вважали Тиш членом своєї сім'ї.

Поховали Тиш у срібній коробочці. Як «акваріумну довгожительку», Тиш занесли до Книги рекордів Гіннеса. Була ще одна довгожителька, яка померла в 1980 році у віці 41 рік.

# ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Леся УКРАЇНКА

## НАПРОВЕСНІ

Не дивуйтесь, що квітом прекрасним  
Розцвілася дівчина несміла. –  
Так під промінням сонечка ясним  
Розцвітає первісточка біла.

Не дивуйтесь, що думи глибокі  
Будять речі та сльози пекучі, –  
Так напровесні дзвінки потоки  
Прудко, гучно збігають із кручі.

Не дивуйтесь, що серце так рв'яно,  
Щиро прагне і волі, і діла, –  
Чули ви, як напровесні рано  
Жайворонкова пісня бриніла?..

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

## ХОВАЙ У ШАФУ КОВЗАНИ

При ополонках крига рихла –  
Ховай у шафу ковзани.  
Взялась хурделити і стихла  
Зима, лякаючись весни.  
Нехай ще вдосвіта покреше  
Мороз об камінь та грудки.  
Та свіжим соком у черешень  
Вже наливаються бруньки.  
Вже де-не-де чорніє поле,  
Зняв білу шапку ожеред,  
У вуликах говорять бджоли  
Про золотий липневий мед.

І даль привітніша, ніж вчора,  
Квітують синьо небеса,  
І з молодого осокура  
Шовкова китичка звиса.

Михайло СТЕЛЬМАХ

## СОНЦЕ СТУКАЄ В ВІКОНЦЕ

Сонце стукає в віконце.  
Ти не спи, як сходить сонце,  
Прокидайся – й на зарядку,  
А з зарядки та й на кладку,  
Через кладку на лужок,  
А з лужечка та в садок.  
Там лежать граблі, лопата,  
То ямки берись копати:  
Треба вчасно навесні  
Посадити яблуні,  
Груші, персики, горіхи  
Добрим людям для утіхи  
І для цвіту, і для плоду —  
На здоров'ячко народу.

Тетяна ВИННИК

## ПІДСНІЖНИК

Ще сніг іскриться у ріллі,  
Блукають хитрі лиси  
Слідами зляканих зайців,  
Але ти їх не бійся!  
Ще холод в'ється між ялин  
І тоншає, мов нитка,  
Вже у сніги забрів один  
Підсніжник хтозна-звідки.

## Приказки

- \* Не той бог, що перед тобою, а той, що за спиною.
- \* Говорить прямо, а робить криво.
- \* Ходить мовчки, кусає по-вовчи.
- \* Ходить, як овечка, а буцькує, як баран.
- \* Щебече, як словейко, а кусає, як гадюка.
- \* Очима світить, а боком душу тягне.
- \* Не довіряй вовку череду.
- \* Пожалів вовк кобилу – залишив хвіст і гриву.
- \* Сама баба сметану злизала, а на kota сказала.
- \* Тиха вода людей топить, а бурна тільки лякає.
- \* Пес гавкає, бо співати не вміє.
- \* Шкіра на чоботи, язик на підшви.
- \* Нема гіршого ворога, як дурний розум.

## Загадки

- \* Золоте сховалося, а срібне показалося (чпвсрїм ! әпноз)
- \* По соломі ходить, а не шелестить (чнїт)
- \* Текло, текло, та й лягло під скло (тіп ! втов)
- \* Під землею птиця кубло звилала і яєць нанесла (вглптрѣк)
- \* Баран у коморі, а роги надворі (жврдг)
- \* Під одним ковпаком сімсот козаків (жм)
- \* Сімсот соколят на одній подушці сплять (жинпвноз)
- \* Має шкір сім, витискає сльози всім (вглгїп)
- \* Хто найраніше встає? (чнәвїц)

Зібрав і упорядкував Микола КУРИЛЮК

## Веселинки

### Не вгадала

– Васильку, – говорить Орися, – чому ти такий замурзаний? Я навіть можу вгадати, що ти сьогодні їв.  
– Угадай.  
– Яєчню.  
– А от і не вгадала. То я ще вчора яєчню їв.

### Хто раніше

Хлопчик питає батька:  
– Тату, коли ти одружився?  
– У двадцять чотири роки.  
– А мама?  
– У двадцять два.  
– То, значить, мама одружилася на два роки раніше тебе...

## Полічник

Дідусь коле дрова, а внук питає:  
– Дідусю! Чому, коли б'єте, говори-  
те: «Гях»?  
– Так легше рубати.  
– То давайте я допоможу. Ви рубайте, а я буду приказувати: «Гях»!

## Трипається

Хлопчик іде вниз по сходах, тримаючи в руках миску супу.  
– Помалу, не впади... – каже мати.  
– Ні, мамо, не впаду, я ж тримаюсь за миску.

## Хитрий хлопець

– Мамо, дайте мені горіхів.  
– Добре, візьми собі повну жменю.  
– Аж повну жменю? То ви краще дайте свою жменю, ваша більша.

Відповіді логічних задач

1. Заморожену.
2. Вантаж однаковий – 10 кг.
3. Літера «м».
4. Запасне.
5. Літера «б».
6. Коли стрілка годинника показує десять хвилин.
7. Віршик.
8. Прокинутись.
9. Від колін.

10. У тому, що на карті в атласі.
11. Вісімдесят п'ять.
12. Гребінець.
13. Ямайка.
14. Йшли внучка, мама та бабуся.
15. Пилип.
16. Коли виглядає у вікно.
17. Коли мовчить.
18. Сісти.
19. Дві ноги мельника.
20. Дзеркало.

Відповідь кросворду

			р	а	д	и	к	а	л										
							л	е	м	а									
				н	е	с	к	о	р	о	т	н	и	й					
к	о	н	с	т	а	н	т	а											
					ц	и	р	к	у	л	ь								
в	і	д	с	о	т	о	к												

## 3 болгарського гумору

Еміл МАНОВ

### ЕПІТАФІЯ

Сумуй, поезіє, його не стало.  
Ах, як це недоречно і трагічно!  
Він посковзнувсь, зірвався з п'єдесталу,  
куди так прагнув видертись навечно.

Радослав БУМОВ

### ТРАКТАТ ПРО ГЛУПОТУ

Сміх убивчу силу має,  
б'є по дурнях він невпинно.  
Але все ж він не вбиває  
глупоти, – пильнуй, людино!

І немає цій химері  
ні кордону, ані візи:  
проженуть її у двері,  
а вона вікном залізе.

Здатні заражать щомиті  
глупоти всіх нас бацили.  
І немає в цілім світі  
проти дурості вакцини!

Радой РАЛІН

### ДО ПИТАННЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНУ ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ

Ось вам, друзі, для життя урок –  
мушу я його збагнуть бодай:  
перше слово мовив мій синок –  
і було це перше слово: «Дай!»

Крум ВЕЛКОВ

### «БІОГРАФІЯ»

Він народився і вмира  
під дружні вигуки «ура!».



## Старі галицькі анекдоти

### І ДИТИНА ДИВУЄТЬСЯ

– Татку, скажи, як ти оженився з моєю матусею?  
– Бачиш, жінко, навіть дитина дивується!



### СКАРГА І ДОКАЗИ

Молода пані скаржиться, що її у сні поцілував парубок.

– Я не міг нічого з собою вдіяти, – виправдовувався парубок, – і мусив вкрати у вас один поцілунок.

– Один? Я порахувала вісім, поки збудилася.

### ЗАКИДИ

– Така молода пара і вже свариться.  
– А так, він закидає їй, що вона їсть, а вона йому, що п'є.

### ПОДРУЖНІ РОЗКОШІ

– Ти міг би мене вбити? – питає сумно жінка.

– Часом, як я дуже злий на тебе.

– А чому не пробуєш того?

– Бо уявляю собі, що я тебе вже вбив і вже тебе нема, і тоді дістаю такий гумор, що перестаю бути злий.

### НА ВЕЧОРНИЦЯХ

– Чи можу просити вас до танцю?  
– Але ж ви, пане, зовсім п'яний!  
– А ви думаєте, що якби я був тверезий, то хотів би з вами танцювати?

### НЕЗРОЗУМІЛО

– А що каже ваша жінка, як ви так пізно повертаєте додому?  
– Нічого не каже, бо я нежонатий.  
– У такому разі не розумію, чому ви так пізно повертаєтеся додому.

## ПОХОДЖЕННЯ ЗЛА

– Від жінки походить усяке зло, – каже, зітхаючи, чоловік.

– Слушно, – усміхається жінка, – бо і ви, мужчини, походите від нас.

### НЕ ЗАБУВ

– Чоловічку, чи ти забув, що сьогодні мій день народження?

– Ні, зовсім не забув, тільки я думав, що ти не хочеш, щоб тобі про це нагадували.

### ЗАГАДКА

– Вгадай, що воно таке: перше ходить, друге ходить, третє ходить, а четверте не ходить.

– Не вгадаю.

– Ну, та це ж прецінь моїх четверо дітей.

### У СУДІ

– Ви взяли в магазині пляшку вина вартістю 5 злотих, а потому вас застали, як ви там же виламували касу...

– Прошу пана судді, я хотів там покласти тих п'ять злотих.



### ТАКОЖ ПРИЧИНА

– Чому ви три дні не приносили молока?

– Бо, прошу пані, такі були морози, що всі криниці позамерзли.

### ЯК СЯ МАЄТЕ?

– Як ся маєте, куме?

– Краще...

– Що ви кажете?

– Краще не казати!

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:  
E-mail: [ukrainskyi.visnyk@gmail.com](mailto:ukrainskyi.visnyk@gmail.com)

### Застереження

- \* За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- \* Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- \* Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- \* Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

## УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

**МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК**

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România